

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Президент Національного університету
«Одеська юридична академія»
академік С.В. Ківалов

« 18 » березня 2015 року

ПОЛОЖЕННЯ ПРО КВАЛІФІКАЦІЙНІ РОБОТИ

Видання 2-ге, виправлене та доповнене

Розглянуто та схвалено
на засіданні Навчально-методичної ради
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 2 від 18 березня 2015 року)

Одеса
Фенікс
2015

УДК 67.51я73
ББК 341.01(075.8)
П522

Положення про кваліфікаційні роботи / Національний університет
П522 «Одеська юридична академія». – Вид. 2-ге, випр. та доп. – Одеса :
Фенікс, 2015. – 42 с.

УДК 67.51я73
ББК 341.01(075.8)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2015

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО КВАЛІФІКАЦІЙНІ РОБОТИ

1.1. Кваліфікаційна робота

Кваліфікаційна (магістерська, дипломна) робота є самостійним теоретико-прикладним науковим дослідженням студента, що виконується ним на завершальному етапі здобуття повної вищої освіти в університеті. Її виконання є обов'язковою складовою навчального процесу на рівні підготовки за ОПП «магістр» та «спеціаліст». На цій стадії навчання майбутній професіонал готує наукову працю на основі теоретичного осмислення явищ своєї предметної області, всебічного дослідження та аналізу конкретних проблем із застосуванням сучасних методів наукового пізнання. Студент демонструє в кваліфікаційній роботі загальний рівень фахової підготовки, здатність до виконання індивідуальних завдань на творчому рівні та здійснення науково-дослідної роботи.

Кваліфікаційна робота повинна засвідчити професійну зрілість випускника, виявити його загальнонаукову, загальнотеоретичну та спеціальну підготовку, уміння застосовувати здобуті в університеті знання для розв'язання конкретних наукових та практичних завдань і, відповідно, готовність до самостійної професійної діяльності.

Кваліфікаційна робота є роботою, на підставі якої ДЕК приймає рішення про присвоєння кваліфікації «магістр» («спеціаліст») з відповідної спеціальності та видачу державного документа про здобутий освітній ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень) і повну вищу освіту. Результат виконання кваліфікаційної роботи є одним з основних критеріїв для оцінки якості реалізації завдань відповідної освітньо-професійної (або освітньо-наукової) програми.

Теми кваліфікаційних робіт у поточному навчальному році не можуть дублювати теми у попередньому році.

Теми кваліфікаційних робіт обираються студентами на основі розробленого і затвердженого випускаючими кафедрами переліку тем, а також з урахуванням власних наукових інтересів. Студент також може сам запропонувати тему кваліфікаційної роботи, достатньо аргументовано обґрунтувавши доцільність її розробки.

Теми кваліфікаційних робіт затверджуються на засіданнях випускаючих кафедр і доводяться до відома випускників до 15 вересня поточного календарного року.

Тематика кваліфікаційних робіт щорічно оновлюється і корегується з урахуванням новацій у законодавстві, юридичній практиці, науково-дослідницькій роботі, побажань організацій і установ – замовників випускників, а також рекомендацій ДЕК.

Керівництво дипломними роботами може здійснюватися досвідченими викладачами, що працюють в навчальному закладі не менш 3-х років, а магістерськими роботами – викладачами, що мають науковий ступінь кандидата або доктора юридичних наук чи працюють на посаді доцента. Організація і контроль за процесом підготовки цих робіт покладається на завідуючих кафедрами та керівників дипломних (магістерських) робіт, відповідальність за організацію та проведення захисту кваліфікаційних робіт покладається на деканів факультетів та ДЕК.

До написання кваліфікаційних робіт допускаються лише ті студенти, які виконали всі вимоги навчального плану, пройшли і захистили виробничу практику. Кваліфікаційна робота виконується українською мовою (за бажанням студента – іноземною мовою).

Разом з кваліфікаційною роботою подаються такі документи:

- витяг з протоколу засідання кафедри про рекомендацію до захисту;
- письмовий відгук наукового керівника з характеристикою діяльності випускника під час проведення наукового дослідження і визначенням цінності виконаної роботи;
- письмова рецензія на кваліфікаційну роботу, яка містить її оцінку за прийнятною чотирибальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та критичні зауваження.

Захист кваліфікаційної роботи проходить у два етапи. Перший етап – попередній, «малий» захист на засіданні кафедри, другий – захист на засіданні Державної екзаменаційної комісії.

Перший етап. Попередній захист призначається завідувачем кафедри не пізніше ніж за місяць до засідання ДЕК і необхідний для визначення стадії готовності, якості кваліфікаційної роботи, рівня підготовки студента до захисту, його знання з проблематики роботи.

Як правило, на попередній захист має бути представлена повністю готова кваліфікаційна робота з відгуком наукового керівника і рецен-

зією. Процедура попереднього захисту включає усний виступ студента, рецензента, питання студенту тощо. Студенту на «малому» захисті може бути рекомендовано доопрацювати або змінити частину роботи, виправити явні помилки, опрацювати певну літературу, краще підготуватися до усного виступу.

Після попереднього захисту кафедрою оформляється рішення про допуск студента до захисту перед ДЕК у формі витягу з протоколу засідання кафедри.

На попередній захист кваліфікаційної роботи необхідно підготувати наступні матеріали:

1. Текст кваліфікаційної роботи.
2. Текст виступу на захисті кваліфікаційної роботи у вигляді невеликої доповіді (7-10 сторінок).
3. Письмові відповіді на запитання і зауваження рецензента.
4. Додаткові матеріали, що необхідні для ілюстрації доповіді (таблиці, схеми, діаграми, карти, тощо).

На попередній захист повинні бути представлені відгук наукового керівника та рецензія. Тому не менш ніж за місяць до захисту, необхідно представити готовий текст кваліфікаційної роботи науковому керівникові для контролю і оцінки, а потім – рецензенту для підготовки рецензії. Рецензент не зобов'язаний рецензувати роботу, що надійшла йому за добу перед захистом (і навіть у більш ранній термін). Кваліфікаційна робота повинна бути представлена рецензенту не менше ніж за десять днів до дати попереднього захисту.

Другий етап. До захисту кваліфікаційної роботи допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту перед ДЕК за наявності рішення відповідної кафедри про допуск студента до захисту (витяг з протоколу засідання кафедри), відгуку наукового керівника та рецензії на роботу.

Додатково до ДЕК можуть бути представлені інші матеріали, що характеризують наукову і практичну цінність кваліфікаційної роботи, – надруковані статті, документи, що свідчать про практичне застосування роботи.

Захист кваліфікаційної роботи проходить на відкритому засіданні ДЕК у наступному порядку:

- усний виступ студента;

- відповіді студента на запитання членів ДЕК;
- виступ рецензента;
- відповіді студента на запитання рецензента;
- обговорення кваліфікаційної роботи; – прикінцевий виступ студента.

У виступі тривалістю не більше 10-15 хвилин студент повинен висвітлити актуальність і значення теми, розкрити короткий зміст і структуру роботи, вмотивовано охарактеризувати свої висновки і пропозиції за темою дослідження.

Далі студенту можуть бути задані питання, на які він відповідає за вказівкою голови ДЕК. Відповіді повинні бути короткими, чіткими і по суті.

Потім виступає рецензент, який викладає свою думку про кваліфікаційну роботу. Після цього дипломник зобов'язаний відповісти на зауваження рецензента.

Після обговорення кваліфікаційної роботи дипломнику надається прикінцеве слово, в якому уточнюється або підтверджується його позиція з порушених у обговоренні питань, ним особисто висловлюється подяка науковому керівнику, кафедрі за допомогу в підготовці роботи, а також рецензенту і членам ДЕК.

На закритому засіданні ДЕК обговорює результати захисту кваліфікаційної роботи. Робота оцінюється з урахуванням представлених на захисті рівня і якості кваліфікаційної роботи, вміння дипломника орієнтуватися в матеріалі, відповідати на питання, вести наукову дискусію.

Рішення ДЕК про оцінку знань, виявлених при захисті кваліфікаційної роботи, приймається на закритому засіданні відкритим голосуванням простою більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. При однаковій кількості голосів голос голови є вирішальним.

Результати захисту кваліфікаційних робіт оголошуються в день захисту після оформлення протоколів засідання Державної комісії. Повторний захист кваліфікаційної роботи з метою підвищення/зниження оцінки не допускається.

Успішний захист кваліфікаційної роботи (дипломної або магістерської роботи) є підставою для присвоєння випускнику ДЕК кваліфікації відповідно до чинного «Переліку кваліфікацій», розробленого Міністерством освіти і науки України, та для отримання ним державного документа – диплому про повну вищу освіту.

При незадовільній оцінці, отриманій при захисті кваліфікаційної роботи, студент відраховується з вищого навчального закладу і йому видається академічна довідка.

Для студентів, які не захистили кваліфікаційну роботу, повторний захист може бути проведений протягом трьох років. У разі, якщо захист кваліфікаційної роботи визнано незадовільним, ДЕК встановлює, чи може студент подати на повторний захист доопрацьовану кваліфікаційну роботу за тією темою або він зобов'язаний підготувати роботу за новою темою, яка визначається кафедрою.

1.2. Вимоги до змісту та обсягу магістерських і дипломних робіт

Метою написання магістерської роботи є закріплення та демонстрація сформованих протягом навчання в університеті знань і вмінь за спеціальністю. Це досягається завдяки виконанню студентом у процесі переддипломної практики і підготовки магістерської роботи професійних завдань, притаманних первинним посадам, що їх обіймають професіонали.

Виконання магістерської роботи спрямоване на закріплення студентом навичок самостійного наукового дослідження різноманітних суспільно-правових процесів і явищ, поглиблення та систематизацію фахових теоретичних знань, розвиток і застосування набутих у процесі навчання практичних навичок для самостійного вирішення актуальних проблем; одержання науково обґрунтованих результатів, які в сукупності дають підстави для постановки наукової проблеми у відповідній галузі; набуття досвіду щодо прийняття оптимальних рішень на підставі критичного аналізу та узагальнення наявної інформації з обраної проблеми; формування пропозицій, висновків і прикладних адресних рекомендацій для розв'язання проблеми, які б мали практичне застосування.

Особливістю магістерської роботи є те, що в ній має бути передбачено проведення наукових досліджень (творчих розробок), продемонстрований певний рівень наукової кваліфікації студента, його вміння вести науковий пошук і вирішувати конкретні наукові завдання. З наукової точки зору, вимоги до магістерської роботи вищі, ніж до дипломної роботи спеціаліста, однак нижчі, ніж до кандидатської дисертації.

Це пов'язано з тим, що кваліфікація магістра передбачає здійснення педагогічної, наукової чи управлінської діяльності, готовність проведення якої і повинна засвідчити науково-дослідна магістерська робота. Тому магістерська робота має узагальнюючий характер, оскільки, з одного боку, є своєрідним підсумком підготовки магістра, а з іншого – самостійним науковим дослідженням студента, в якому систематизуються накопичені факти і обґрунтовується їх наукова цінність і практична значущість.

Під час підготовки магістерської роботи студентам необхідно вирішити питання вибору методики дослідження з обраної теми; пошуку, систематизації та обробки наукової літератури; написання тексту магістерської роботи; дотримання вимог з оформлення, процедури захисту.

Таким чином, метою виконання магістерської роботи є:

- розвиток теоретичного мислення, творчих здібностей майбутніх фахівців, вироблення у них здібностей до науково-пошукової діяльності;

- удосконалення вмінь та навичок студентів самостійно вести наукові дослідження, користуватися сучасною методикою їх проведення;

- систематизація, розширення і поглиблення теоретичних знань і практичних умінь студентів;

- формування готовності і здатності студентів до самоосвіти і саморозвитку, самостійної дослідницької роботи в майбутній професійній діяльності.

Обсяг магістерської роботи повинен становити 90-100 сторінок тексту, набраного на комп'ютері (кегель 14) через 1,5 інтервали. Список використаної літератури з посиланнями у магістерській роботі повинен складатися з 80-100 першоджерел.

Метою написання дипломної роботи є систематизація, закріплення, поглиблення теоретичних і практичних знань студента зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових та прикладних задач.

Крім того, дипломна робота – це кваліфікаційна робота, метою якої є виявлення глибини знань випускника за обраною спеціалізацією, вміння самостійно працювати з літературою, проводити аналіз наукових концепцій і узагальнювати дані практики, виявляти прогалини і недоліки нормативного регулювання, формулювати власні висновки і пропозиції.

Виконання дипломної роботи спрямоване на закріплення студентом навичок самостійного наукового дослідження різноманітних суспільних процесів і явищ, поглиблення та систематизацію фахових теоретичних знань, розвиток і застосування набутих у процесі навчання практичних навичок для самостійного вирішення актуальних проблем; одержання науково обґрунтованих результатів, які в сукупності дають підстави для постановки наукової проблеми у відповідній професійній галузі; набуття досвіду щодо прийняття оптимальних рішень на підставі критичного аналізу та узагальнення наявної інформації з обраної проблеми; формування пропозицій, висновків і прикладних адресних рекомендацій для розв'язання проблеми, які б мали практичне застосування.

Особливістю дипломної роботи є те, що в ній має бути продемонстрований певний рівень фахової кваліфікації студента – його готовність до організаційної, управлінської, консультативно-методичної, науково-дослідної та науково-педагогічної діяльності, готовність вирішувати науково-практичні та аналітичні завдання.

Під час підготовки дипломної роботи студентам необхідно вирішити питання вибору методики дослідження з обраної теми; пошуку, систематизації та обробки наукової літератури; написання тексту дипломної роботи; дотримання вимог з оформлення; процедури захисту.

Таким чином, метою виконання дипломної роботи є:

розвиток теоретичного мислення, творчих здібностей майбутніх фахівців, вироблення у них здібностей до практичної та науково-дослідної діяльності;

систематизація, розширення і поглиблення теоретичних знань і практичних умінь студентів;

формування готовності і здатності студентів до самоосвіти і саморозвитку, самостійної дослідницької роботи в майбутній професійній діяльності.

Обсяг дипломної роботи повинен бути 70-80 сторінок тексту, набраного на комп'ютері (кегель 14) через 1,5 інтервали. Список використаної літератури з посиланнями повинен складатися, як мінімум, з 50-70 першоджерел.

2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

Виконання кваліфікаційної роботи містить такі орієнтовні етапи:

1. Вибір теми роботи та обґрунтування її актуальності.
2. Зустріч з науковим керівником для складання завдання на кваліфікаційну роботу та визначення напрямів дослідження .
3. Постановка мети та конкретних завдань дослідження, складання плану роботи.
4. Визначення об'єкту та предмету дослідження (обов'язково для магістерської роботи).
5. Вибір методів дослідження (обов'язково для магістерської роботи).
6. Написання чернетки роботи по розділах та ознайомлення наукового керівника з нею.
7. Обговорення результатів дослідження з науковим керівником.
8. Обговорення окремих частин та роботи в цілому з науковим керівником з метою виявлення та усунення недоліків.
9. Формулювання висновків та їх оцінка.
10. Складання остаточного бібліографічного списку літератури.
11. Остаточне оформлення роботи та доповідь її результатів на засіданні кафедри, на якій випускається робота (з наданням супроводжуючих документів: завдання на кваліфікаційну роботу; відгук наукового керівника).
12. Підготовка до захисту; написання доповіді, підготовка ілюстративного матеріалу (схеми, графіки, діаграми, таблиці на листах формату А4 для членів Державної кваліфікаційної комісії, якщо це потрібно).
13. Захист кваліфікаційної роботи.
14. Означені етапи є приблизними та не вказують на обов'язковий порядок їх виконання, тому деякі частини роботи можуть виконуватися одночасно.

2.1. Вибір та формулювання теми кваліфікаційної роботи

Вибір теми – це серйозний та відповідальний етап у процесі наукової роботи. У більшості випадків він визначається напрямом, над яким працюють колективи випускаючих кафедр або наукові керівники. Тема дипломної або магістерської роботи може бути запропонована самим студентом, але вона має бути пов'язана з тематикою наукової та методичної роботи кафедри. Для цього на кафедрах, де випускаються дипломні та магістерські роботи, обов'язково повинен бути орієнтовний перелік тем кваліфікаційних робіт, які доводяться до відома студентів у вересні випускного курсу. З дозволу деканів факультетів можливе також використання комплексних тем кількох кафедр.

У більшості випадків дипломні та всі магістерські роботи повинні мати пошуковий характер. Назва будь-якої кваліфікаційної роботи повинна мати чітке формулювання, бути короткою та відображати зміст. Вона визначає предмет дослідження та напрям дослідницької роботи.

Слід пам'ятати, що основним критерієм вибору теми кваліфікаційної роботи є науковий інтерес студента, його бажання розвинути свої знання у конкретній галузі права, цей вибір повинен бути результатом власних роздумів та ідей, які виникли в результаті особистих спостережень, вивчення теорії та читання періодичних видань професійної спрямованості.

Тематичний напрям кваліфікаційної роботи (особливо магістерської) повинен також враховувати матеріали виробничої практики, оскільки наявність у магістерській роботі аналітичного розділу із використанням матеріалів конкретної правової ситуації є обов'язковою частиною. Студентам заочної форми навчання рекомендується обирати тему кваліфікаційної роботи відповідно до профілю діяльності за місцем роботи (для працюючих студентів) або за місцем проходження переддипломної практики для більш повного висвітлення проблемних правових питань, які вирішує той чи інший заклад (організація).

Студент може також запропонувати власний варіант теми, орієнтуючись на майбутнє місце роботи і дотримуватись професійної спрямованості фахової підготовки.

Після обрання теми кваліфікаційної роботи студент повинен написати заяву на ім'я завідувача випускаючої кафедри (див. додаток А)

та отримати на випускаючій кафедрі завдання на кваліфікаційне дослідження (див. додаток Б).

Обрані теми кваліфікаційних робіт затверджуються та закріплюються за студентами на засіданні кафедр, що випускають дипломні та магістерські роботи, наприкінці вересня на останньому (випускному) курсі. В остаточному варіанті теми кваліфікаційних робіт затверджуються наказом ректора академії і не підлягають змінам.

Після затвердження теми студент складає разом із керівником план, узгоджує перелік необхідних першоджерел і розробляє під його керівництвом індивідуальний план виконання роботи у вигляді «Завдання на дипломну роботу» або «Завдання на магістерську роботу».

Завдання складається в двох екземплярах: перший видається студенту перед виробничою практикою, одним із завдань якої є збір і узагальнення інформації для дипломної або магістерської роботи, другий – залишається на кафедрі і разом із кваліфікаційною роботою подається до захисту.

«Завдання на кваліфікаційну роботу» розглядається та підписується керівником роботи і затверджується завідувачем кафедри, на якій випускається робота.

2.2. Складання плану дослідження

Після вибору теми, насамперед, треба визначити певні правові інститути, які будуть розглянуті, ознайомитись з відповідною літературою (тобто вивчити стан проблеми, що розроблятиметься за темою дослідження), а потім визначити **напрями**, задач: та зміст роботи, на основі чого скласти план дослідження.

План дослідження складається студентом разом із науковим керівником. Робота над планом – це важливий творчий і організуючий процес. Велике значення має не тільки сам план, а й процес роботи над ним. Залежно від успіху розробки окремих питань у процесі виконання теми, план уточнюється, стають більш розробленими його окремі частини.

Складений **план дослідження** дозволяє систематизувати завдання та зміст дослідження, що виконується студентом, логічно і послідовно викласти основні положення роботи, визначає її структуру і показує зв'язок між усіма розглянутими в ній елементами та окремими проблемами.

Рекомендується скласти розгорнутий план, який складається з розділів та підрозділів. План дослідження на остаточних стадіях (під час оформлення роботи) трансформується у «Зміст» роботи.

2.3. Структура та зміст кваліфікаційної роботи

Дипломна або магістерська робота звичайно складається зі:

- вступу,
- основної частини, поділеної на розділи та підрозділи,
- висновків,
- списку використаних джерел,
- додатків (якщо вони потрібні).

Незалежно від обраної теми, **структура кваліфікаційної роботи** має бути такою:

- Титульний аркуш (Додаток 3).
- Завдання на кваліфікаційну роботу (Додаток 2).
- Зміст (Додаток 4).
- Наприкінці змісту **надається** перелік умовних позначень (при необхідності).

– Вступ.

– Основна частина, яка складається з декількох розділів (2-3). Розділи у свою чергу поділяються на підрозділи, що розкривають теорію питання та досвід практичної роботи. Кожен розділ може складатися з 2-4 підрозділів). Можливо використання висновків до розділів.

- Висновки (у яких містяться загальні висновки).
- Список використаних джерел (Додаток 5).
- Додатки (при необхідності).

Вступ

Вступ – це важлива та відповідальна частина будь-якої кваліфікаційної роботи, який орієнтує на подальше розкриття теми, а також містить всі необхідні кваліфікаційні характеристики дослідження.

Вступ дипломної роботи повинен містити: коротку оцінку сучасного стану наукової проблеми, актуальність роботи, зокрема, її практичне значення, мету, задачі, об'єкт і предмет.

Магістерська робота у вступі повинна містити: крім перелічених – оцінку сучасного стану наукової проблеми, актуальність роботи,

її теоретичну і практичну значимість, зокрема – мету, завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну, гіпотезу чи гіпотези (наукове припущення, яке підтверджується або спростовується у ході дослідження за обраною темою на основі отриманих результатів та зроблених висновків, на якому буде базуватися вся подальша робота над обраною темою). Крім загальнологічних методів, у ході дослідження повинні бути використані методи емпіричного та теоретичного пошуку¹.

Обсяг вступу дипломної роботи становить 3-4 сторінки, обсяг вступу магістерської роботи – 4-6 (5 % від загального обсягу роботи).

Вступ доцільно писати після того, як написана основна частина дипломної або магістерської роботи. Якщо студент вирішив не торкатися деяких аспектів теми, він повинен зазначити про це у вступі.

Обґрунтування актуальності роботи – обов'язкова вимога щодо будь-якої кваліфікаційної роботи, щоб можливо було зрозуміти, навіщо автор зайнявся вивченням або розробкою обраної теми. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним. Достатньо в межах однієї сторінки показати теоретичне і практичне значення розробки теми дослідження.

Для того, щоб проаналізувати стан дослідження з обраної теми, складається короткий огляд літератури, завдяки якому робиться висновок, що обрана тема потребує подальшої розробки. Якщо такого висновку немає, то немає сенсу займатися обраною темою.

Обрана тема є актуальною, якщо вона:

– зумовлена потребами суспільства і правотворчої або правозастосовної діяльності та відповідає потребам не лише сьогодення, але й майбутнього дня (соціологічний аспект актуальності роботи);

– розглядає ще не досліджувані аспекти якоїсь проблеми у юридичній науці і дозволяє зробити висновки щодо новизни дослідження (гносеологічний аспект актуальності роботи);

– допомагає визначити логіку дослідження, яка обґрунтовує коло питань, з урахуванням сучасного рівня знань (логічний аспект актуальності роботи);

– визначає специфічні функції методу пізнання, принципи переходу до нових знань на основі ключових положень науки (методологічний аспект актуальності роботи);

¹ Див., напр.: Общеетеоретическая юриспруденция: учебный курс : учебник / под ред. Ю.Н. Оборотова. – О. : Феникс, 2013. – 436 с.

– передбачає короткий аналіз практики щодо стану застосування певних правових інститутів, конкретних норм права, їх зміни або удосконалення (практичний аспект актуальності роботи).

– Від доказів актуальності у вступі потім слід переходити до мети та завдань дослідження.

Мета повинна відображати кінцеві прогнозовані результати дослідження. Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також його кінцевим результатом і шляхами його досягнення.

Для досягнення поставленої мети дослідження студент визначає послідовне виконання відповідних завдань, таких як:

1. вирішення та обґрунтування теоретичних питань проблеми дослідження;

2. виявлення недоліків чинного законодавства, прогалин і колізій у нормах права, типових помилок у правозастосовній діяльності тощо шляхом вивчення практики та впровадження передового досвіду у діяльність відповідних державних органів;

3. обґрунтування системи заходів щодо вирішення проблеми, розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо використання результатів дослідження в практиці відповідних установ і організацій. Мета роботи конкретизується через низку відповідних задач: вивчити, описати, встановити, вдосконалити, розвинути, обґрунтувати, розробити тощо.

Завдання повинні формулюватися точно і конкретно, оскільки їх вирішення повинно скласти зміст розділів дипломної або магістерської роботи.

Далі формулюються об'єкт та предмет дослідження.

Об'єкт дослідження – це правове явище, процес або суспільні відносини, які зумовлюють проблему і обрані автором для вивчення.

Предмет дослідження міститься у межах об'єкта. Він лише вказує на суттєві зв'язки та відносини, властивості, аспекти, функції, які є визначальними для даного дослідження. Предмет визначає тему дослідження, також він віддзеркалюється у самій назві роботи.

Об'єкт, предмет і мета повинні бути логічно взаємоузгодженні і пов'язані між собою і темою дипломної або магістерської роботи.

Важливим етапом дослідження є вибір **методів дослідження**. Вони використовуються як інструмент, завдяки якому здобувається необхідний фактичний матеріал, досягається обрана мета у роботі.

Студент при написанні дипломної або магістерської роботи повинен вибрати та використовувати ті методи, які спроможні вирішити на сучасному рівні поставлені задачі дослідження.

Основна частина

Роботу над основною частиною слід поділити на такі етапи:

Перший етап роботи над основною частиною треба починати з *вивчення традиційних (карткових) каталогів та картотек, електронного каталогу й фонду довідкових, реферативних та бібліографічних видань*. З метою повного виявлення літературних джерел необхідно використовувати різні джерела пошуку: каталоги і картотеки кафедр та бібліотеки академії, а також провідних бібліотек міста, автоматизовану бібліотечно-інформаційну систему Національного університету «Одеська юридична академія» UniLib, бібліотечні посібники, прикнижні та пристатейні списки літератури, виноски і посилання в підручниках, монографіях, словниках та ін., спеціальні періодичні видання, електронні носії інформації (Інтернет, компакт (CD та DVD)) – диски з матеріалами за обраною темою).

При проведенні аналізу літератури власноручно бібліографічний перелік джерел краще робити на каталожних картках, щоб скласти з них *робочу картотеку*, яка, на відміну від записів у зошиті, зручна тим, що її завжди можна поповнювати новими матеріалами, контролювати повноту добору літератури з кожного розділу кваліфікаційної роботи, знаходити необхідні записи. Картки можна групувати в будь-якому порядку залежно від мети або періоду роботи над дослідженням.

У початковий період роботи над темою найзручнішою є розстановка карток в єдиному алфавіті прізвищ авторів та назв видань. Можна згрупувати картки в картотечі за основними питаннями, що розкривають зміст кваліфікаційної роботи. Тоді на каталожних роздільниках олівцем пишуть назви основних структурних частин роботи: Вступ, Розділ (його назва), Висновки та ін. Картотека наповнюється картками відповідно до теми розділів і підрозділів, щоб своєчасно звернути увагу на недостатню кількість матеріалу з того чи іншого питання. Доцільно використовувати дублювання карток у різних розділах та підрозділах, якщо в статті або монографії розкрито комплекс питань з теми дослідження.

Картки робочої картотеки використовують для складання списку літератури, тому бібліографічні описи на картках мають бути повними, відповідати вимогам стандарту. Крім основних відомостей про видання на картках розміщують анотацію, а також шифр документу і назву бібліотеки, в якій він зберігається. Комп'ютерна обробка каталогу літератури та складання робочої картотеки у електронному вигляді за обраною темою є більш ефективною, бо на неї затрачується менше часу.

Складену з теми роботи картотеку необхідно дати на перегляд науковому керівникові, який порекомендує праці, котрі треба вивчити в першу чергу, а також ті, які слід виключити з картотеки або включити до неї. Після узгодження з керівником наповнення картотеки встановлюється наявність необхідних видань у бібліотеці академії, а також у інших бібліотеках міста.

Другий етап починається з *вивчення та складання конспекту літератури (краще в електронному вигляді) з теми* кваліфікаційної роботи. Вивчення літератури треба починати з праць, де проблема відображається в цілому, а потім перейти до вузких досліджень. Починати ознайомлення з виданням треба з титульного аркуша, з'ясувавши, де, ким, коли воно було видано. Треба переглянути зміст, який розкриває структуру видання, наповнення його розділів, звернутися до передмови, де розкрито призначення видання, завдань, поставлених в ньому автором.

Читаючи видання, треба уважно стежити за ходом авторської думки, вміти відрізнити головні положення від документів й ілюстративного матеріалу. Часто статті з наукових збірників складні для сприйняття, тому необхідно їх читати кілька разів, намагаючись виділити головну ідею та аргументи, якими автор її доводить. З'ясовуючи це, треба виписати всі необхідні цитати, цифри, факти, умови, аргументи, якими оперує автор, доводячи основну ідею статті.

Конспектуючи матеріал, слід постійно пам'ятати тему кваліфікаційної роботи, щоб виписувати тільки те, що має відношення до теми дослідження. Виписувати цитати треба на одну сторону окремих аркушів паперу стандартного розміру, що допомагає краще орієнтуватися в накопиченому матеріалі, систематизувати його за темами і проблемами. Кожна цитата, приклад, цифровий матеріал мають супроводжува-

тися точним описом джерела з позначенням сторінок, на яких опубліковано цей матеріал. Застосування так званих розлапкованих цитат, коли думки іншого автора видаються за особисті, розглядається як грубе порушення літературної та наукової етики, кваліфікується як плагіат.

Однак це не означає, що студент зовсім не повинен спиратися на праці інших авторів: чим ширше і різноманітніше коло джерел, які він використовував, тим вищою є теоретична та практична цінність його дослідження.

Матеріал за обраною темою можливо й ефективно збирати та обробляти за допомогою сканування та комп'ютерної обробки отриманої з різних джерел інформації.

Опрацьований матеріал за темою роботи необхідно перечитати декілька разів, доки у автора не складеться цілісне уявлення про предмет вивчення.

Правильна та логічна структура дипломної або магістерської роботи – це запорука успіху розкриття теми. Процес уточнення структури складний і може тривати протягом усієї роботи над дослідженням.

Основна частина повинна відповідати наступним вимогам:

– в основній частині, поділеній на окремі розділи, розкривається зміст теми дослідження. У кожному розділі повинна бути завершеність змісту, головна ідея, а також тези, підтверджені посиланнями на нормативно-правові акти, думки різних авторів, результати анкетування, експерименту, аналітичних даних та практичного досвіду;

– думки мають бути пов'язані між собою логічно, увесь текст має бути підпорядкований одній головній ідеї;

– кожний висновок повинен логічно підкріпляти попередній, один доказ впливати з іншого. Інакше текст втратить свою єдність. До кожного розділу роботи необхідно зробити висновки, а по закінченні роботи – формулюються загальні висновки до всієї роботи в цілому;

– основна частина дипломної роботи складається з 2-3 розділів, магістерської роботи, як правило, з 3-4 розділів. Зміст розділів повинен відповідати темі кваліфікаційної роботи та повністю її розкривати. Назва розділів не повинна співпадати з назвою всієї роботи. Матеріал у розділах повинен викладатись логічно, лаконічно та аргументовано та відповідати вимогам, які пред'являються до кваліфікаційних робіт.

Розділ 1

Цей розділ присвячується теоретичному аналізу проблеми, яка досліджується: розкривається історія розвитку питання; визначається ступінь вивченості на основі огляду відповідної вітчизняної та зарубіжної літератури; уточнюються поняття та сутність об'єкта, який вивчається; надається оцінка ролі та значення обраного об'єкта дослідження; показується місце предмету дослідження у структурі правової системи, елементом якої він є, класифікуються та уточнюються наукові поняття та інше.

У першому розділі розкриваються правова суть теми та теоретичні підходи щодо її аналізу. Також проводиться опис показників, які характеризують ефективність використання даної правової категорії (з теми дослідження).

Також у цьому розділі слід приділити увагу вивченню законодавчої та нормативної бази з відповідної тематики та світовий досвід відповідних правових явищ. Він є основою для розробки прикладних аспектів обраної теми, які студент повинен викласти в подальших розділах (рекомендований обсяг 30 % від загального обсягу роботи).

Розділ 2

Цей розділ повинен мати аналітичний характер, тобто студент на Підставі теоретичного матеріалу, викладеного в першому розділі, та даних виробничої практики про правовий аспект діяльності конкретної організації або про позитивні та негативні сторони діючого законодавства повинен висловити свою особисту думку та особисте бачення кола питань стосовно обраної теми, свої розробки, систематизацію або узагальнення отриманого матеріалу, а також показати різні шляхи та засоби вирішення проблеми, скласти пропозиції щодо вдосконалення підходу до проблеми, яка досліджується.

У другому розділі має бути дана коротка організаційно-правова та правова характеристика об'єкту дослідження (чинної нормативно-правової бази, правової основи діяльності організації, підприємства, правоохоронних органів).

Досить важливо, щоб узагальнення теоретичних положень та аналізу законодавчої бази, викладених у першому розділі, були підтверджені конкретним практичним матеріалом у другому розділі (рекомендований обсяг 30-40 % від загального об'єму роботи.)

Розділ 3

Цей розділ може бути присвячений розгляданню та аналізу проблем, пов'язаних з ефективністю чинної нормативно-правової бази, правової діяльності організацій, підприємств, правоохоронних органів, перспектив подальшого розвитку або реформування правових явищ.

У третьому розділі доцільно вказати на основні шляхи вдосконалення законодавства України та приведення його у відповідність з міжнародними нормами, надати узагальнену оцінку ефективності розроблених пропозицій, оцінити практичну спрямованість та цінність роботи, вказати на механізми реалізації зроблених пропозицій.

На відміну від дипломних робіт, які можуть складатися з 2-х розділів, магістерська робота повинна містити частину, яка б порівнювала результати, отримані у ході дослідження, з метою самого дослідження. Обсяг 3-го розділу може складати 20-30 % від загального обсягу роботи.

Висновки

Логічним завершенням кваліфікаційної роботи є **висновки**. Головна їх мета – підсумки проведеної роботи. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням.

Також рекомендовано формулювати висновки до кожного розділу кваліфікаційної роботи (по 2-3 висновки до кожного з розділів роботи), в яких у тезисній формі описується те, що автор розглядав у кожній (кожному) з них.

У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми практичного характеру, а також конкретні рекомендації та пропозиції щодо їх усунення.

У висновках потрібно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів дослідження, викласти рекомендації з приводу удосконалення чинного законодавства (особливо ця вимога стосується магістерської роботи).

У стислій формі, в логічній послідовності викладаються зроблені автором узагальнення – висновки конкретного характеру, які повинні бути покладені в основу доповіді при захисті дипломної або магістерської роботи перед ДЕК. Крім того, висновки не повинні носити

характер анотацій. Магістерська робота, окрім загальних висновків, повинна містити пропозиції теоретичного і практичного характеру.

Крім пропозицій, у магістерській роботі на основі висновків, зроблених за результатами якісного або кількісного аналізу, повинне бути зроблене підтвердження або спростування гіпотези (гіпотез), висунутих у ній.

Основна вимога до заключної частини – не повторювати змісту вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених по розділах. Обсяг висновків, як правило, складає 4-5 сторінок у дипломних роботах, або 5-6 сторінок у магістерських роботах.

2.4. Оформлення кваліфікаційної роботи

Особливе значення має *оформлення кваліфікаційної роботи*. Краще за все, щоб кваліфікаційна робота була набрана на комп'ютері. Цей варіант є найкращим, бо полегшує редагування і надає можливість подальшого використання при написанні інших наукових праць. Робота виконується на білому папері формату А-4 (210x297 мм).

Після остаточного узгодження чернетки з керівником можна оформляти чистовий варіант. Перед тим як виконувати з чернетки дипломну роботу, її треба ще раз перевірити, уточнити назву роботи в цілому та її розділів, підрозділів, таблиць, послідовність розміщення матеріалу, звірити цифрові дані, обґрунтованість і чіткість формулювань, висновків та рекомендацій.

Друківання тексту – за допомогою комп'ютера здійснюється через 1,5 міжрядкових інтервали, 14 кегль, шрифт Times New Roman.

Поля:

зліва – 30 мм;

праворуч – 10-15 мм;

вгорі і знизу – 20 мм;

від краю до верхнього колонтитула – 20 мм;

від краю до нижнього колонтитула – 20 мм.

Заголовки розділів пишуть по центру симетрично тексту великими літерами.

Заголовки підрозділів – по центру симетрично тексту малими літерами (крім першої-). Переноси слів у заголовках не допускаються. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з

2-х або більше речень, їх відділяють крапкою. Відстань між заголовком та текстом – 2 інтервали. Заголовки підкреслювати не рекомендується. Кожний розділ слід починати з нового аркуша (сторінки). Підрозділи починають з відступом від попереднього тексту на 1 інтервал на тій самій сторінці.

Нумерація

Сторінки кваліфікаційної роботи нумерують арабськими цифрами, але на титульному аркуші, на аркуші зі змістом роботи за додатках номер не ставлять. Нумерація починається з 3-го аркушу (Вступ). На сторінках номер ставлять у правому верхньому куті.

Ілюстрації, таблиці, графіки

Ілюстрації, таблиці і матеріал роботи на ПЕОМ, що розміщені на окремих аркушах, включають в загальну нумерацію сторінок і нумерують арабськими цифрами у межах розділу.

Таблиці нумерують послідовно арабськими цифрами у межах розділу.

У правому верхньому куті таблиці над відповідним заголовком розміщується напис «Таблиця» з позначення її номера. Нижче (через 1,5 інтервали) пишеться назва таблиці (з абзацу або посередині).

Статистичні дані, які студент використовує у кваліфікаційній роботі для аналізу та пропозицій, повинні бути представлені на кінець попереднього звітного року або у вигляді плану на поточний рік. Висловлення результатів роботи на підставі застарілих статистичних даних попередніх років вважається недоцільним.

Список використаних джерел складається в алфавітному порядку (згідно вимог державного стандарту) або в наступній послідовності (нормативно-правові акти, спеціальна література та матеріали практики):

Нормативно-правові акти:

1. Міжнародні правові акти (якщо вони використовуються).
2. Конституція України.
3. Закони України.
4. Постанови Верховної Ради України.
5. Укази і розпорядження Президента України.
6. Постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України.
7. Накази, інструкції, видані міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади України.

8. Акти місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

9. Локальні нормативно-правові акти організацій.

Спеціальна література

Наукова, навчально-методична, видана українською або іноземною мовами, періодичні видання.

Матеріали практики (судової, слідчої тощо).

Список періоджерел у кваліфікаційній роботі можна розміщувати в алфавітному порядку. У цьому разі бібліографічний опис (список літератури) складають безпосередньо за друкованим текстом роботи. Кожний бібліографічний запис починають з нового рядка з порядковою нумерацією. Літературу розташовують в алфавітному порядку авторів та назв праць, спочатку видання українською мовою, потім – іноземною.

Слід звернути увагу на те, щоб посилання в тексті на використані джерела були позначені тим порядковим номером, яким воно записано у списку використаної літератури з виділенням двома квадратними дужками, наприклад «... у працях [1-7]...»

Про кожен документ (книжку) подаються такі відомості: прізвище та ініціали автора, якщо книжка написана двома чи трьома авторами, то їх прізвища перераховуються за таким порядком, в якому вони вказані в книжці, повна і точна назва книжки, яка не береться в лапки, підзаголовок, який уточнює назву (якщо він вказаний на титульному аркуші); дані про повторне видання; назва місця видання книжки в називному відмінку (для міст Києва, Харкова, Москви, Санкт-Петербурга) вживаються скорочення: К., Х., М., Л., СПб; назва видавництва (без лапок); рік видання (без слів «рік» або скорочення «р.»); кількість сторінок із скороченням «с.».

Кожна група відомостей відокремлюються одна від одної знаком крапка і тире (-).

Бібліографічний опис роблять мовою документа.

Документи, які мають більше трьох авторів, описують за назвою. При цьому за косою рисою, яку проставляють після останнього слова назви, наводять ініціали і прізвища чотирьох авторів (якщо книжку написано чотирма) або трьох «та ін.» (якщо книжку написано п'ятьма і більше авторами).

Якщо на титульному аркуші відсутнє прізвище автора (або авторів), то запис даних про книжку починають з назви, після чого за косою

рискою вказують прізвище редактора та його ініціали, які ставлять перед прізвищем і всі останні елементи за прізвищем автора. Відомості про статті, які опубліковані в збірниках, журналах та інших періодичних виданнях, повинні мати: прізвище та ініціали автора статті; назву статті, після чого ставиться дві косих риски, йде повна назва видання, в якому розміщена стаття, за викладеними вище правилами, а для журналу – назва, рік випуску, номер сторінок, на яких розміщена стаття.

Додатки нумеруються цифрами (Додаток 1, Додаток 2, Додаток 3 і т. д.) на кожному окремому додатку. Послідовність вміщення додатків визначається порядком появи посилань на них у тексті роботи.

Додатки можна позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, Є, ї, О, Ч, Ъ, наприклад, додаток А, додаток Б тощо. Один додаток позначається як додаток А. Можливо також додатки позначати арабськими цифрами.

При оформленні додатків окремою частиною (книгою) на титульному аркуші під назвою дипломної роботи друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ».

До додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повного сприйняття дипломної роботи:

- зразки анкет, опитувальних листів та ін.;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- інструкції та методики, розроблені в процесі виконання роботи.

На останній сторінці студент та науковий керівник повинні поставити підписи проти своїх ПІБ (прізвище, ім'я та по батькові) із зазначенням дати, коли робота в остаточному вигляді була подана на кафедру. Зброшурована у твердій палітурці кваліфікаційна робота подається на підпис завідувачу випускаючої кафедри. Завідувач кафедри після малого захисту приймає остаточне рішення щодо допуску кваліфікаційної роботи до захисту перед Державною екзаменаційною комісією, про що робить відповідну позначку та титульному аркуші.

2. КЕРІВНИЦТВО КВАЛІФІКАЦІЙНИМИ РОБОТАМИ ТА ЇХ РЕЦЕНЗУВАННЯ

2.1. Функції наукового керівника

Відповідальність кафедри, на якій випускається робота, і наукових керівників за стан написання дипломної або магістерської роботи полягає в тому, що наукові керівники:

- допомагають студентам обрати або сформулювати тему дослідження. Завдяки чіткості у формулюванні теми надають можливість визначитись з обсягом роботи;

- видають завдання (Завдання на кваліфікаційну роботу);

- надають допомогу студенту в розробці календарного графіку на період виконання кваліфікаційної роботи;

- рекомендують студентам необхідну літературу з теми;

- проводять консультації відповідно до затвердженого графіку;

- сумісно зі студентами складають план-проспект (зміст майбутньої роботи);

- систематично контролюють хід роботи;

- направляють і корегують дослідження студента, вказують на недоліки аргументації, композиції, стилю та рекомендують, як краще їх усунути.

- дають детальний відгук на закінчену кваліфікаційну роботу.

- Таким чином, наукові керівники здійснюють наукову та

- методичну допомогу, систематично контролюють виконання кваліфікаційної роботи студентом, корегують її, надають рекомендації щодо доцільності прийнятих рішень, а також складають відгук про готовність роботи в цілому.

2.2. Вимоги до написання відгуку та рецензії на кваліфікаційну роботу

Відгук складається науковим керівником кваліфікаційної роботи та пишеться у довільній формі з урахуванням: актуальності теми, наукового і практичного значення роботи, її новизни та оригінальності, ступеня самостійності студента при виконанні роботи, використання

літератури, логічності, послідовності, аргументованості змісту, відповідності професійній спрямованості випускника.

По закінченню роботи керівник підписує відгук і разом з індивідуальним завданням подає в комісію для проведення малого захисту (попереднього захисту). Оформлена відповідно до вимог кваліфікаційна робота повинна бути подана на малий захист відповідно до графіку малого захисту, запропонованого випускаючою кафедрою, на якій виконувалась робота.

Рецензування кваліфікаційних робіт здійснюється відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України.

Рецензія на кваліфікаційну роботу повинна бути обсягом не менш, ніж 2 сторінки, детальною та включати:

1. положення про актуальність, новизну та самостійний характер виконання;

2. висновок на відповідність виконаної роботи завданню;

3. характеристику використання студентом останніх наукових і практичних досягнень, глибину знань нормативно-правової бази, вміння та володіння використовувати ці знання на практиці;

4. перелік позитивних характеристик роботи (без переліку розділів та підрозділів);

5. зауваження щодо змісту роботи та її оформлення, які надають можливість автору роботи відповісти у ході захисту на поставлені зауваження та публічно захистити роботу;

6. відгук про роботу в цілому, висновок про можливість практичного використання роботи студента, рекомендацію щодо захисту.

Рецензент

Рецензенти можуть бути обрані з числа досвідчених фахівців не лише випускаючої кафедри, а й з числа фахівців інших кафедр, якщо кваліфікаційна робота знаходиться на стику дисциплін та потребує міжкафедрального рецензування.

Студент мусить бути ознайомлений зі змістом рецензії не пізніше, ніж за день до захисту кваліфікаційної роботи. Внесення змін до кваліфікаційної роботи після одержання рецензії не допускається.

Список студентів, що допускаються до захисту, затверджується керівником навчального закладу – ректором ОНЮА.

3. ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ ТА ЇЇ ЗАХИСТ

По закінченню роботи керівник підписує відгук і разом з індивідуальним завданням подає в комісію для проведення малого захисту (попереднього захисту). Оформлена відповідно до вимог кваліфікаційна робота повинна бути подана на малий захист відповідно до графіку малого захисту, запропонованого випускаючою кафедрою, на якій виконувалась робота.

Малий захист (попередній) *обов'язково проводиться для студентів денної форми навчання* за участю викладачів кафедри, на якій випускається робота. У ході захисту оцінюється готовність роботи в цілому, відповідність змісту роботи її тематиці, ступінь та глибина розробки теми. Студенту ставляться запитання відповідно змісту роботи, які виникають під час захисту, або запитання, які можуть виникнути під час захисту перед ДЕК. Заслуховується думка наукового керівника про якість та стан готовності роботи до захисту.

До *малого захисту, який проводиться за 2-4 тижні до терміну проведення захисту кваліфікаційних робіт перед ДЕК*, робота подається не зброшурованою, без рецензії. Цей захист передбачає пошук недоліків, які були допущені студентом у ході виконання кваліфікаційної роботи та надання рекомендацій відносно їх усунення, а також складання висновку викладачів випускаючої кафедри під час попереднього захисту щодо можливого допуску даної роботи до захисту перед ДЕК.

За результатами малого захисту кваліфікаційна робота може бути:

1. Рекомендована до захисту у тому вигляді, в якому вона подана.
2. Рекомендована до захисту з умовою усунення недоліків, на які викладачі кафедри звернули увагу. Остаточна рекомендація роботи до захисту в цьому випадку надається науковому керівникові.
3. Недопущена до захисту за недотримання основних вимог до змісту та оформлення роботи. У разі цього науковим керівником складається стислий звіт по пунктах; в яких пояснюється, чому кваліфікаційна ро-

бота не відповідає рівню роботи фахівця за спеціальністю «Правознавство». Рішення про недопуск до захисту приймається на засіданні кафедри і оформлюється протоколом!», виписка з якого подається до ДЕК.

На випускаючій кафедрі проводиться облік кваліфікаційних робіт, які пройшли малий захист та були допущені до захисту перед ДЕК (у журналі обліку кваліфікаційних робіт). Рекомендовані до захисту роботи разом з відгуком подаються на допуск та підпис завідувачу випускаючої кафедри.

Після позитивного результату малого захисту і усунення студентом зауважень викладачів випускаючої кафедри, які брали участь у малому захисті, кваліфікаційна робота повинна бути переплетена (зброшурована) разом з індивідуальним планом (Завдання на кваліфікаційну роботу), з відгуком керівника і направлена на рецензію. До захисту студент готує стислу доповідь, в якій слід коротко викласти основні результати дослідження. Регламент доповіді – до 10 хвилин. На підкріплення доповіді можуть бути розроблені наочні матеріали (4-6 сторінок з найважливішими висновками, рисунками та таблицями, які оформлюються у вигляді плакатів або друкуються на принтері; за бажанням додаються слайди, фотографії, макети, рекламні проспекти тощо).

Перед захистом доцільно ретельно прочитати рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і підготувати аргументовані відповіді.

Захист дипломної або магістерської роботи є відкритим, тому що відбувається на відкритому засіданні Державної екзаменаційної комісії та регламентується «Положенням про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах». Він проводиться у вищому навчальному закладі (Національному університеті «Одеська юридична академія») із запрошенням можливих роботодавців (фахівців підприємств, закладів і організацій, які виявили практичний інтерес до студентів-випускників).

Перед захистом дипломних та магістерських робіт до Державної екзаменаційної комісії подаються такі документи:

- повністю оформлена кваліфікаційна робота;
- зведена відомість про виконання студентами навчального плану і про отримані ними оцінки з теоретичних дисциплін, курсових робіт, практик, державних екзаменів;

- відгук керівника про дипломну або магістерську роботу;
- рецензія на дипломну або магістерську роботу відповідної кваліфікації і профілю.

Процедура захисту включає:

- доповідь студента про зміст роботи;
- запитання до автора роботи;
- виступ рецензента або оголошення рецензії (у разі відсутності рецензента);
- відповіді студента на зауваження рецензента;

Виступ студент готує заздалегідь, при цьому йому потрібно висвітлити такі важливі питання: обґрунтувати актуальність теми дослідження (у магістерській роботі – новизну, теоретичну та практичну значимість), мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, методи, які були використані у ході дослідження, основні висновки та положення теоретичного і практичного характеру, що знайшли підтвердження в процесі дослідження.

Під час захисту дипломної або магістерської роботи студент зобов'язаний дати вичерпні відповіді на всі зауваження у відгуках та рецензіях, а також на запитання представників ДЕК, які були задані у ході захисту.

При оцінюванні захисту кваліфікаційної роботи ДЕК бере до уваги такі фактори:

- якість кваліфікаційної роботи загалом (творчий характер, вміння автора аналізувати теоретичний матеріал, обґрунтованість сформульованих практичних рекомендацій);
- самостійність у розробці проблеми;
- якість оформлення кваліфікаційної роботи (науковий стиль викладу, грамотність, бібліографія);
- рівень виступу студента (чіткість у формулюванні актуальності, мети і завдань роботи, вміння зробити правильні висновки, культура мовлення);
- відгук керівника і оцінку роботи рецензента.

За результатами захисту кваліфікаційної роботи виставляється оцінка відповідно до таких критеріїв:

Таблиця 4.1

<i>Критерії оцінювання</i>	<i>Оцінка за шкалою ЄКЄС</i>	<i>Оцінка за нац. шкалою</i>
<ul style="list-style-type: none"> – роботу виконано самостійно, зміст повністю відповідає назві, поставленій меті і завданням; – робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно; – роботу захищено на «відмінно»; 	А	Відмінно
<ul style="list-style-type: none"> – роботу виконано самостійно, зміст відповідає назві, завдання виконані, мета досягнута; – робота оформлена з дотриманням усіх вимог і написана грамотно; – роботу захищено на «добре»; 	В	Добре
<ul style="list-style-type: none"> – роботу виконано самостійно, зміст загалом відповідає назві, завдання у цілому виконані, мета досягнута: – в оформленні роботи є незначні недоліки, зокрема мовні; – роботу захищено на «добре». 	С	
<ul style="list-style-type: none"> – роботу виконано самостійно, але зміст розкрито недостатньо, завдання виконані частково, що позначилося на повноті досягнення мети: – недостатня кількість бібліографічних джерел; – в оформленні роботи є недоліки. мовні помилки; – роботу захищено на «задовільно»; 	D	Задовільно
<ul style="list-style-type: none"> – роботу виконано в основному самостійно, зміст розкрито недостатньо, завдання виконані частково, мету досягнуто лише частково; – недостатня кількість і застарілість бібліографічних джерел; – в оформленні роботи є недоліки, мовні помилки, суттєві порушення вимог до стилю викладення матеріалу; – роботу захищено на «задовільно»; 	Е	

<ul style="list-style-type: none"> – роботу списано або зміст не розкрию, студент не вмів користуватися науковим апаратом; – недостатня кількість і застарілість бібліографічних джерел; – роботу оформлено без дотримання вимог, велика кількість мовних помилок; – роботу захищено на «незадовільно»; 	FX	Незадовільно
<ul style="list-style-type: none"> – роботу не виконано. 	F	

Присутність наукового керівника на захисті дипломної або магістерської роботи є бажаною, але не обов'язковою.

Якщо студент не захищає дипломну або магістерську роботу повторно, він відраховується з університету і йому видається академічна довідка, тобто кваліфікація не присуджується.

Рішення ДЕК про присвоєння кваліфікації студентам, що захистили кваліфікаційні роботи, оголошується наказом ректора Національного університету «Одеська юридична академія».

Після завершення державного екзамену секретар ДЕК передає кваліфікаційні роботи за актом до відповідної кафедри, на якій вони зберігаються протягом 5 років, а потім передаються до архіву університету.

Захищені кваліфікаційні роботи реєструються і здаються випускною кафедрою в архів Національного університету «Одеська юридична академія», в якому вони зберігаються протягом 5-ти років.

Кращі кваліфікаційні роботи ДЕК може рекомендувати на конкурс студентських робіт або для опублікування в наукових збірниках і журналах. ДЕК може також прийняти рішення про рекомендацію студента-випускника до вступу в аспірантуру університету.

ДОДАТКИ

Додаток № 1

Зміст форми заяви на затвердження теми кваліфікаційної роботи

Зав. кафедри _____

(назва кафедри, ПІБ зав. кафедри)

студента _____

(ПІБ студента)

факультету _____

(назва факультету)

_____ курсу

(курс)

ЗАЯВА

Прошу закріпити за мною тему дипломної (або магістерської) роботи

Підпис студента _____

(підпис)

«__» _____ 20__ р.

Керівником роботи затвердити _____

(ПІБ, наукова ступінь, наукове звання)

(посада, яку він займає)

Зразок форми завдання на дипломну роботу

Форма № Н-9.01

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Факультет соціально-правовийКафедра трудового права та права соціального забезпеченняНапрямок підготовки 0304 - право

(шифр і назва)

Спеціальність 7.03040101 - «Правознавство»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮЗавідувач кафедри **трудового права
та права соціального забезпечення**

доцент І.В. Лагутіна

«__» _____ 20__ року

**З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

Керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом НУ «ОЮА» від «__» _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Підготовка концепції Д.Р. і затвердження плану Д.Р.	IX 2015	
2.	Вивчення нормативного матеріалу, спеціальної літератури, аналіз та узагальнення матеріалів практики	IX-X 2015	
3.	Написання 1 розділу Д.Р.	X-XI 2015	
4.	Написання 2 розділу Д.Р.	XI – XII 2015	
5.	Написання 3 розділу Д.Р.	I 2016	
6.	Подання Д.Р. на кафедру та рецензування	II 2016	
7.	«Малий захист» Д.Р. на кафедрі	III 2016	
8.	Прийняття рішення про допуск Д.Р. до захисту	IV 2016	
9.	Захист Д.Р. в ДЕК	V 2016	

Студент _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

Зразок форми завдання на магістерську роботу

Форма № Н-9.01

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Факультет **соціально-правовий**Кафедра **трудового права та права соціального забезпечення**Освітньо-кваліфікаційний рівень **магістр**Напрямок підготовки 0304 - право

(шифр і назва)

Спеціальність 8.03040101 - «Правознавство»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ**Завідувач кафедри трудового права
та права соціального забезпечення**

доцент І.В. Лагутіна

« » 20 року**ЗАВДАННЯ
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

Керівник роботи _____

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом НУ «ОЮА» від « » 20 року № _____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Срок виконання етапів роботи	Примітка
1.	Підготовка концепції М.Р. і затвердження плану М.Р.	IX 2015	
2.	Вивчення нормативного матеріалу, спеціальної літератури, аналіз та узагальнення матеріалів практики	IX-X 2015	
3.	Написання 1 розділу М.Р.	X-XI 2015	
4.	Написання 2 розділу М.Р.	XI – XII 2015	
5.	Написання 3 розділу М.Р.	I 2016	
6.	Подання М.Р. на кафедру та рецензування	II 2016	
7.	«Малий захист» М.Р. на кафедрі	III 2016	
8.	Прийняття рішення про допуск М.Р. до захисту	IV 2016	
9.	Захист М.Р. в ДЕК	V 2016	

Студент _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Зразок титульної сторінки дипломної роботи

Форма № Н – 9.02

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Соціально-правовий факультет

Кафедра трудового права та права соціального забезпечення

ДИПЛОМНА РОБОТА

7.03040101 «Правознавство»

на тему: _____

Виконав: студент V курсу, групи _____
напряму підготовки 0304 «Право»,
спеціальності 7.03040101 «Правознавство»

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник _____

(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Рецензент _____

(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Зразок титульної сторінки магістерської роботи

Форма № Н – 9.02

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Соціально-правовий факультет
Кафедра трудового права та права соціального забезпечення

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

8.03040101 «Правознавство»

на тему:

ЗАБОРОНА ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ ЯК ПРИНЦИП ТРУДОВОГО ПРАВА

Виконав: студент V курсу, групи _____
напряму підготовки 0304 «Право»,
спеціальності 8.03040101 «Правознавство»

А.І. Старійчук

(прізвище та ініціали)

Керівник: д.ю.н., доцент І.В. Лагутіна
Рецензент: к.ю.н., професор І.М. Сирота

Одеса – 2015

Приклад розробки змісту кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Прокурорська діяльність в Україні. Її сутність та принципи	10
1.1. Місце та роль прокуратури в системі державних органів	17
1.2. Особливості функцій прокуратури	19
Розділ 2. Система принципів організації та діяльності прокуратури	25
2.1. Поняття та ознаки принципів діяльності прокуратури	25
2.2. Види принципів організацій та діяльності прокуратури	37
Розділ 3. Єдність і централізація як принцип прокурорської системи України	40
3.1. Значення і взаємозв'язок єдності і централізації в організації та діяльності прокуратури	40
3.2. Основні риси єдності прокурорської системи	45
3.3. Основні риси централізації прокурорської системи	56
3.4. Елементи колегіальності в прокуратурі в умовах дії принципу єдності і централізації прокурорської системи	64
Висновки	72
Список використаних джерел	77

Зразок оформлення списку використаних джерел

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11–12, № 13. – Ст. 88.
3. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 № 504/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 2. – Ст. 4.

Спеціальна література:

4. Голубева Н.Ю. Зобов'язання у цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання : монографія / Н.Ю. Голубева. – О. : Фенікс, 2013. – 642 с.
5. Голубева Н.Ю. Характеристика елементів зобов'язання / Н.Ю. Голубева // Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць. Вип. 59. – Одеса : Юрид. літ-ра, 2011. – С. 468-475.
6. Ромовська З.В. Сімейне законодавство України / З.В. Ромовська, Ю.В. Черняк. – К.: Прецедент, 2006. – 93 с.
7. Ризикологія в економіці та підприємстві: зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. податк. адмін. України [та ін.]. – К. : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. – 452 с.
8. Жорж М., Саттон Г. Аналіз Закону України «Про захист персональних даних». – Страсбург, 2012 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://zacon.at.ua/_1d/0/52_6_7.pdf. – Назва з екрана.
9. Commission proposes a comprehensive reform of the data protection rules. / [Electronic resource]. European Commission – Mode of access: <https://clck.ru/9Uphm>.

10. EUROPOL (Allgemeines) //[Elektronische Ressourcen]. – Die Bundesbeauftragte für den Datenschutz und die Informationsfreiheit].
Zugriffsmodus: <https://clck.ru/9Upho>.

Матеріали практики:

11. Архів Приморського районного суду м. Одеси за 2014 рік.
Справа № 236-14.

12. Матеріали практики діяльності Національної служби посередництва і примирення за 2014 рік.

ЗМІСТ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО КВАЛІФІКАЦІЙНІ РОБОТИ.....	3
1.1. Кваліфікаційна робота	3
1.2. Вимоги до змісту та обсягу магістерських і дипломних робіт	7
2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА	10
2.1. Вибір та формулювання теми кваліфікаційної роботи.....	11
2.2. Складання плану дослідження.....	12
2.3. Структура та зміст кваліфікаційної роботи	13
2.4. Оформлення кваліфікаційної роботи	21
2. КЕРІВНИЦТВО КВАЛІФІКАЦІЙНИМИ РОБОТАМИ ТА ЇХ РЕЦЕНЗУВАННЯ	25
2.1. Функції наукового керівника.....	25
2.2. Вимоги до написання відгуку та рецензії на кваліфікаційну роботу.....	25
3. ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДО ЗАХИСТУ ТА ЇЇ ЗАХИСТ	27
ДОДАТКИ.....	32

Навчально-методичне видання

**Положення
про кваліфікаційні роботи**

Видання 2-ге, виправлене та доповнене

Підписано до друку 25.03.2015.
Формат 60x84/16. Ум.-друк.арк. 2,4. Тираж 100 прим.
Зам. № 1508-09.

Видавець ПП «Фенікс»
(свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.2002)
65009, м.Одеса, вул. Зоопаркова, 25, тел.(048)7777-591
e-mail:maritimebooks@yandex.ru
www.law-books.od.ua